

**ВНУТРІШНІЙ РИНОК ПРОМИСЛОВОЇ ПРОДУКЦІЇ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ:
УМОВИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

Н. М. Попадинець, к.е.н., ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М.І. Долишнього НАН України»
В. В. Стефінін, к.е.н., ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

У статті досліджено проблеми розвитку внутрішнього ринку промислової продукції Карпатського регіону, які є надзвичайно актуальними, оскільки протягом періоду реформування національної економіки саме промисловість цього регіону зазнала значних втрат. Встановлено, що Львівська область упродовж досліджуваного періоду традиційно залишається лідером за обсягами внутрішнього ринку промислової продукції в Карпатському регіоні, Івано-Франківська область займає друге місце, а Закарпатська та Чернівецька області – третє і четверте відповідно. Запропоновано заходи, реалізація яких сприятиме розвитку внутрішнього ринку промисловості Карпатського регіону.

Ключові слова: внутрішній ринок, інвестиції, інновації, Карпатський регіон, модернізація, нові засоби, промисловий сектор.

Постановка проблеми. Умовою розвитку внутрішнього ринку в період сучасних трансформаційних процесів, зумовлених євроінтеграційними прагненнями України, є його місткість та ефективність реалізації та задоволення нових вимог, що стоять перед національною економікою. Адже місткість внутрішнього ринку є важливою потенційною конкурентною перевагою національної економіки України і його подальше розширення – головним чинником розвитку вітчизняного виробництва. Натомість ефективність функціонування внутрішнього ринку сьогодні є детермінантою формування ендегенно орієнтованої моделі розвитку України. Витіснення промислової продукції вітчизняного виробництва на внутрішньому ринку та зниження її конкурентоспроможності на світових ринках не сприяє процесам довгострокового економічного зростання. Наслідки надмірної екзогенізації внутрішнього ринку, що сьогодні є актуальними у світлі набуття сили Угоди про асоціацію між Україною та ЄС у частині зони вільної торгівлі, спонукають переглянути пріоритети його формування у розрізі окремих промислових виробництв задля реалізації політики імпортозаміщення та нарощення рівня споживання вітчизняної промислової продукції шляхом підвищення її якості, що дозволить покращити кон'юнктуру внутрішнього ринку.

Внутрішній ринок – це сукупність усіх процесів, пов'язаних з виробництвом, розподілом, обміном і споживанням всередині країни. Стан внутрішнього ринку передусім характеризує економічний стан держави, а рівень його розвитку значною мірою залежить від повноцінного функціонування промислового сектору економіки. Володіючи потужним інтелектуальним і технологічним потенціалом, промисловість є фундаментом та основою розвитку не тільки внутрішнього ринку України, а й розширення зовнішнього, що сприятиме визнанню українських конкурентоспроможних товарів промисловості далеко за межами держави [1, с. 50]. Адже одним з основних організаційно-економічних заходів проведення реформ, запланованих урядом України, також

має стати модернізація промислового сектору як України, так і Карпатського регіону, що дасть можливість забезпечити конкурентоспроможність вітчизняної продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках. Це сприятиме подоланню негативних наслідків фінансово-економічної кризи та структурно-технологічній перебудові економіки регіону.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам розвитку промисловості та внутрішнього ринку присвячено низку праць таких авторів, як О. Амоші, Я. Базиліюка, В. Гейця, В. Захарченка, Я. Жаліла, С. Іщук, Ю. Кіндзерського, М. Максимчука, С. Писаренко, В. Точиліна, С. Шульц та ін. Водночас слід зазначити, що розвиток промисловості Карпатського регіону та її вплив на внутрішній ринок досліджений не повною мірою.

Метою статті є визначення умов модернізації промисловості Карпатського регіону та основних факторів впливу на розвиток його внутрішнього ринку промислової продукції.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні в Україні склалась модель експортно орієнтованого адаптивного розвитку промисловості, яка характеризується переважанням слабо диверсифікованого низько технологічного виробництва й спонукає країну пристосовуватись до потреб світового ринку в межах наявних внутрішніх можливостей і поточних конкурентних переваг. Ефективність такої моделі ставиться під сумнів надмірною прив'язкою до світової кон'юнктури та відсутністю механізмів протистояння негативним зовнішнім впливам [2, с. 3].

Промисловий сектор економіки Карпатського регіону серед інших секторів є найбільшим, але одночасно і найпроблематичнішим, а внутрішній ринок потребує розумної державної промислової політики, що дозволить прискорити процес економічного зростання України.

Проблема розвитку внутрішнього ринку промислової продукції Карпатського регіону є надзвичайно актуальною, оскільки протягом періоду реформування національної економіки саме

промисловість цього регіону зазнала значних втрат.

Ефективне функціонування внутрішнього ринку промислової продукції дозволить вирішити низку проблем, зокрема: підвищити рівень споживання населенням товарів і послуг промисловості; усунути критичні межі залежності національного виробництва та кінцевого споживача від зовнішніх ринків; знизити реалізацію неякісного товару, виготовленого вітчизняними виробниками, і масового недовикористання власних виробничих потужностей; розвивати ринкові механізми для унеможливлення впливу негативних світових тенденцій на національного виробника і його експортної орієнтації [3, с. 148].

Потенціал розвитку внутрішнього ринку

промислової продукції регіону залежить від наявності можливостей збільшення пропорцій промислової продукції (присутність достатнього обсягу ресурсів, підвищення ефективності їх використання на основі модернізації наявних виробництв і залучення вільних виробничих потужностей), з одного боку, а з другого, – існування передумов зростання попиту на неї (недостатнє забезпечення населення вітчизняними якісними товарами промисловості, поступове зростання доходів і зайнятості населення у післякризовий період).

Оцінка тенденцій розвитку внутрішнього ринку промислової продукції Карпатського регіону свідчить про зростання його обсягів¹ (до 2014 р., що можна вважати наслідком військової агресії з боку РФ) (рис. 1, рис. 2).

Рис. 1. Динаміка росту внутрішнього ринку промислової продукції Карпатського регіону за 2007-2014 рр.

Побудовано автором на основі [4; 5; 6; 7].

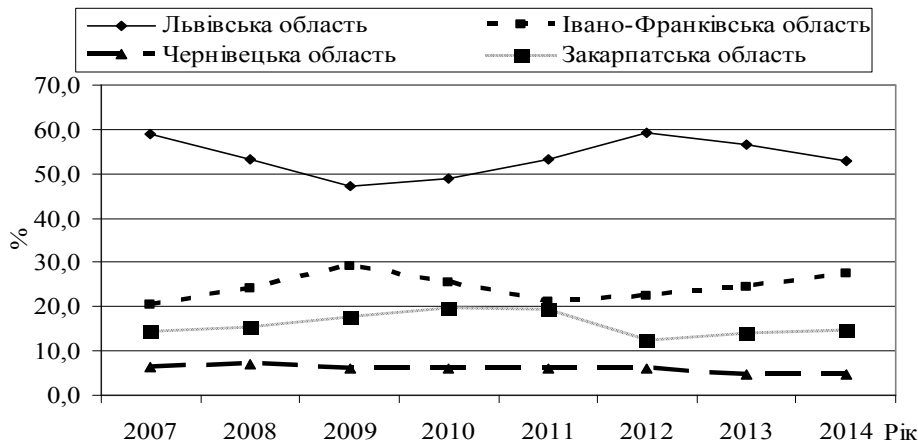

Рис. 2. Частка внутрішнього ринку промисловості областей у внутрішньому ринку промисловості Карпатського регіону за 2007-2014 рр.

Побудовано автором на основі [4; 5; 6; 7].

¹ Обсяг внутрішнього ринку промислової продукції обраховано як:
 $BP_{\text{пп}} = \text{ОРП} - \text{Е} + \text{І}$

де: $BP_{\text{пп}}$ – внутрішній ринок промислової продукції;
 ОРП – обсяги реалізованої промислової продукції;
 Е – експорт промислової продукції регіону;
 І – імпорт промислової продукції регіону.

На сьогодні основними проблемами формування і розвитку внутрішнього ринку промислової продукції Карпатського регіону є структурна розбалансованість (по товарних, галузевих, регіональних сегментах і за категоріями споживання), обмежений попит (низька платоспроможність споживачів) і незадовільний рівень пропозиції (дисбаланс джерел ресурсного забезпечення, низькі якісні параметри, цінові диспропорції). Визначальними факторами їх існування є незавершеність економічних та інституційних трансформацій ринкового управління, а також недостатній динамізм і ефективність реформ соціального характеру.

Проведений аналіз показав, що частка обсягу внутрішнього ринку промислової продукції Карпатського регіону в загальному обсязі внутрішнього ринку промислової продукції України (рис.

3) у 2014 р. становила лише 6,3%.

Загалом по Україні області Карпатського регіону займають доволі низькі позиції у міжрегіональному рейтингу обсягів внутрішнього ринку промислової продукції.

Львівська область упродовж досліджуваного періоду традиційно залишається лідером за обсягами внутрішнього ринку промислової продукції в Карпатському регіоні. У кризовий період 2008-2009 рр., коли відбулося зниження обсягів продукції на внутрішньому ринку області, її частка в Карпатському регіоні досягла найвищого рівня і становила 59,2% від загального обсягу. У 2012-2013 рр. на фоні загального зростання внутрішнього ринку промислової продукції у Карпатському регіоні частка Львівської області також змінилася в бік зростання.

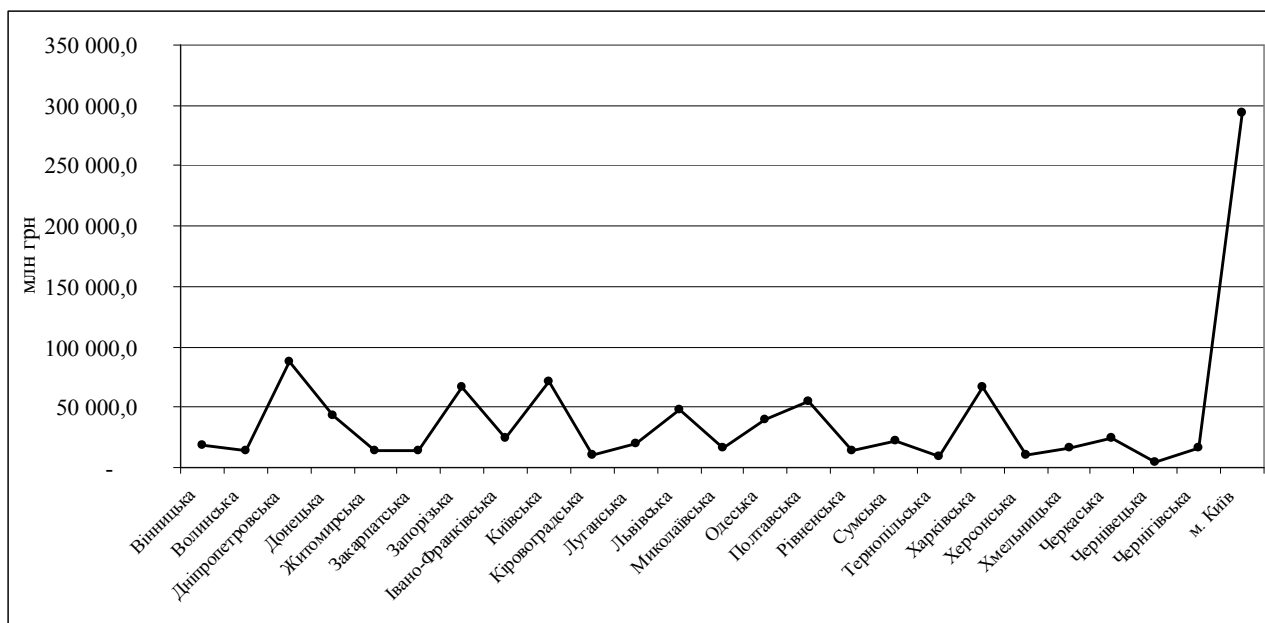

Рис. 3. Обсяги внутрішнього ринку промислової продукції регіонів України за 2014 р.
Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції.

Побудовано автором на основі [6; 7].

Івано-Франківська область за обсягами внутрішнього ринку промислової продукції в Карпатському регіоні займає друге місце. З 2013 р. відбувається стабільне зростання обсягів внутрішнього ринку промислової продукції, і в 2014 р. становило 27,3%, що на 6,3% більше за показник 2010 р.

Закарпатська та Чернівецькі області у 2014 р. займають останні місця по обсягах внутрішнього ринку промислової продукції Карпатського регіону, відповідно – 14,9% і 4,5%, що свідчить про неефективність розвитку промисловості областей та уразливість до кризових явищ.

Обсяги промислової продукції на внутрішньому ринку Карпатського регіону залежать від спроможності населення регіону в задоволенні своїх потреб цими товарами. Стан та особливості нинішньої соціально-економічної ситуації в Україні (невисокий рівень доходів населення, недоста-

тність якісних товарів на ринку тощо) обумовлюють специфіку ставлення покупців до вибору продукції. У цих умовах, природно, що попит у трансформаційній економіці за своїми вимогами до споживчих властивостей і якості товарів істотно поступається попиту у розвинених країнах світу. Це позбавляє вітчизняні промислові підприємства можливості орієнтуватися на потреби і попит внутрішнього ринку.

Для перспективного розвитку внутрішнього ринку промислової продукції потрібна: докорінна модернізація виробничих процесів шляхом запровадження інноваційних проектів; підвищення соціально-економічних умов життя населення, що надасть можливість залучити більшу кількість споживачів; забезпечення диверсифікованої та конкурентоспроможної товарної позиції вітчизняних виробників; створення і застосування механі-

змів захисту внутрішнього ринку тотожними і дозволеними умовами поетапного входження у світові організації.

Висока практична значимість вирішення проблеми розвитку внутрішнього ринку промислової продукції регіону зумовлює необхідність у підвищенні рівня наукового забезпечення цього процесу [8]. Мова йде про перехід від політики тактичних рішень щодо покращення ситуації на конкретних товарних сегментах до всестороннього обґрунтованої стратегії розвитку внутрішнього ринку промисловості, у межах якої є можливості реалізувати принципи системності та комплексності.

Попри очевидний прорив у сфері комп'ютеризації промислових виробництв і використання інформаційних технологій, потенціал інформаційних ресурсів реалізується недостатньо з точки зору перспектив розвитку ринкової економіки. Абсолютно незадовільними є параметри технологічного та продуктового поновлення в промисловості регіону, що, безумовно, входить у суперечність із задекларованим інноваційним типом розвитку економіки країни. Також при цьому впровадження нових форм і методів фінансово-економічної підтримки суб'єктів інноваційних відносин стикається із законодавчою неврегульованістю багатьох аспектів.

За результатами регресійно-кореляційного аналізу, проведеного на основі статистичних даних (рис. 4, рис. 5), можна побачити, що внутрішній ринок промислової продукції Карпатського регіону має перспективи для подальшого розвитку. Для цього необхідно є чітка організація та ефективна взаємодія складових елементів ринку, що можливі лише на основі вдосконалення сучасної системи управління. Без суттєвого поліпшення державного регулювання внутрішнього ринку промислової продукції подальший його розвиток буде неефективним і незбалансованим.

На основі дослідження кореляційних залежностей встановлено, що основними факторами внутрішнього ринку промислової продукції Кар-

патського регіону протягом 2004-2014 рр. були обсяги інвестування в промисловий сектор, інноваційна активність промислових підприємств і вартість основних засобів промислових виробництв. За результатами кореляційно-регресійного аналізу по Карпатському регіону та його областях було побудовано прогнозні моделі.

Складені моделі залежності (1-4) для Львівської, Івано-Франківської, Чернівецької та Закарпатської областей характеризуються високим рівнем достовірності, відповідно R-множинне = 0,991; 0,909; 0,939; 0,949, тому їх можна використовувати для прогнозування основних тенденцій розвитку внутрішнього ринку промисловості областей. Найвища залежність спостерігається у Львівській області, де показник R-квадрат = 0,983, дещо менший у Закарпатській R-квадрат = 0,901, Чернівецькій – R-квадрат = 0,883 та Івано-Франківській R-квадрат = 0,828, а це означає, що обрані три фактори мають значний вплив на розвиток внутрішнього ринку Карпатського регіону, 98,3%; 90,1%; 88,3%; 82,8% відповідно.

Дослідження показує, що за умов зростання обсягів інвестицій у розвиток промислового виробництва на одиницю свого натурального виміру можна очікувати зростання обсягу внутрішнього ринку промислової продукції у Львівській області на 9,1, Івано-Франківській – 0,2, Чернівецькій – 2,2 та Закарпатській – 11,3. Найбільший інвестиційний вплив на розвиток внутрішнього ринку промислової продукції спостерігається у Чернівецькій і Львівській областях. Збільшення капіталовкладень у основні засоби на промислових підприємствах на одиницю свого натурального виміру дозволить досягнути мінімального зростання обсягу внутрішнього ринку. У Львівській області на 0,1, Івано-Франківській – 0,8, Чернівецькій – 0,2. Натомість, у Закарпатській області при збільшенні капіталовкладень в основні засоби на одиницю свого натурального виміру можна очікувати зниження темпів обсягу внутрішнього ринку на -0,014.

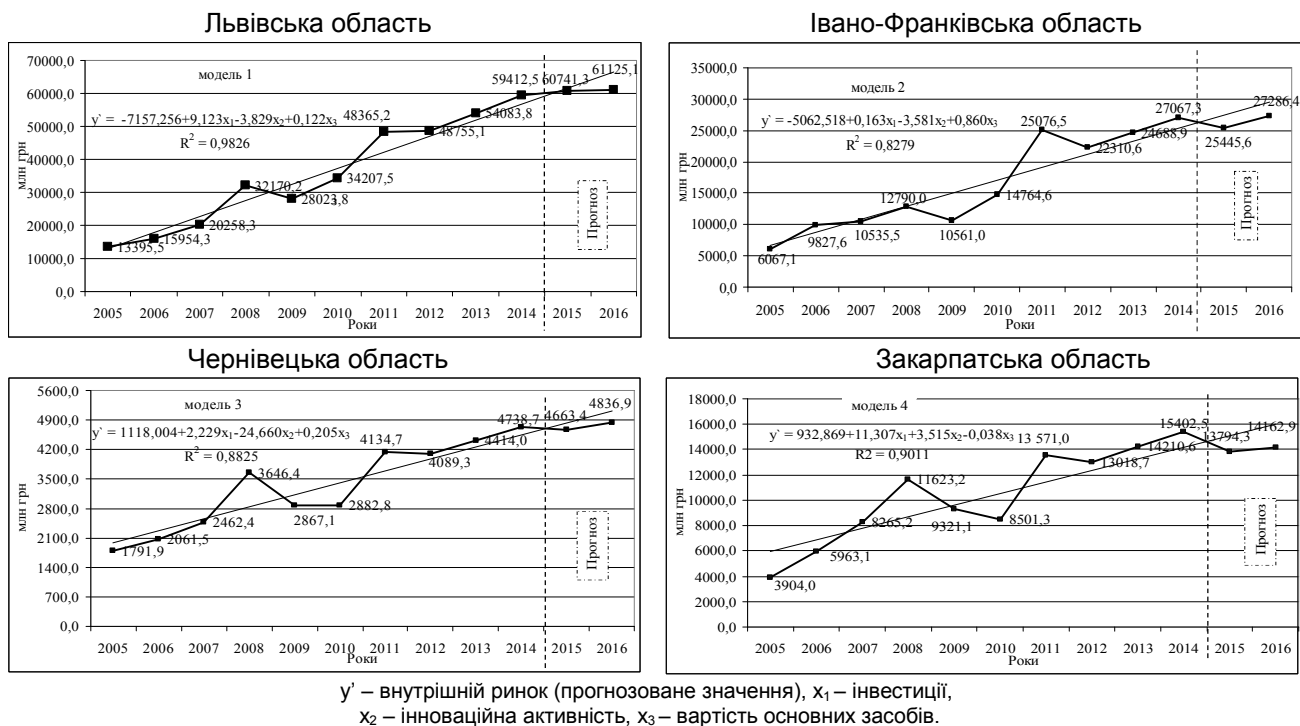

Рис. 4. Тенденції (2005-2014 рр.) та прогноз (2015-2016 рр.) розвитку внутрішнього ринку промислової продукції областей Карпатського регіону

За рахунок зростання інноваційної активності на одиницю свого натурального виміру по Львівській, Івано-Франківській і Чернівецькій областях можна очікувати зниження обсягів внутрішнього ринку промислової продукції, -3,8; -3,6; -24,7 відповідно, натомість у Закарпатській області спостерігається збільшення – 3,2.

Коефіцієнт -24,660 біля змінної x_2 , у Чернівецькій області, а найбільше його абсолютне значення можна пояснити малими абсолютними значеннями самого показника x_2 , проте знак «-» це наймовірніше випадковість, а не об'єктивна оцінка. Така ж ситуація з показником x_2 у представлених моделях прогнозу показника внутрішнього ринку промислової продукції, який має від'ємний коефіцієнт, простежується у Львівській та Івано-Франківській областях. Річ у тому, що

найбільші розбіжності між динамікою показників внутрішнього ринку промислової продукції та динамікою показників інноваційної активності припали на кризові 2008-2010 рр. У ці роки відбулось значне падіння абсолютних показників внутрішнього ринку промисловості, що і дало поштовх для залучення впливів інвестицій у інноваційну складову виробництва. Насправді ж розміри інвестицій в інноваційну активність є мізерними (менше 1) порівняно з загальними інвестиціями та інвестиціями в основний капітал, як і з самим показником внутрішньої промисловості області, а тому значного впливу показник x_2 на y' не має.

Щодо прогнозування розвитку внутрішнього ринку промислової продукції Карпатського регіону, модель залежності (5) підтверджується високим рівнем достовірності (R -множинне = 0,986).

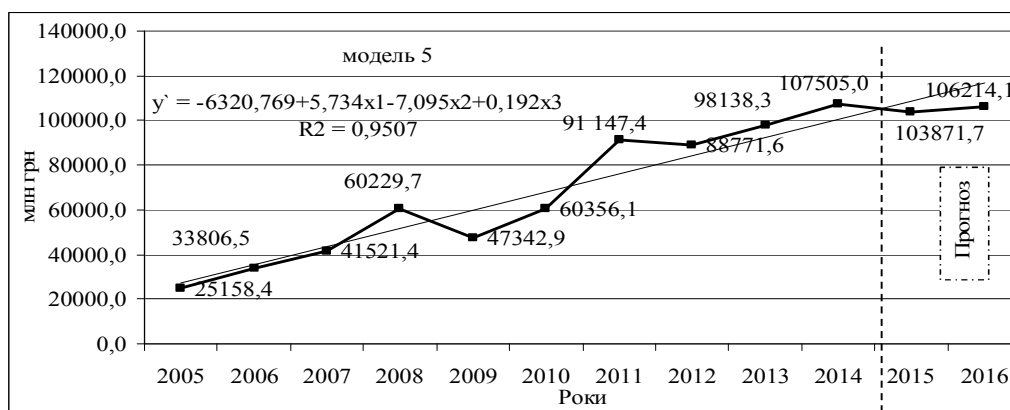

Рис. 5. Тенденції (2005-2014 рр.) та прогноз (2015-2016 рр.) розвитку внутрішнього ринку промислової продукції Карпатського регіону

Значимість R-квадрат = 0,973 означає, що вплив трьох обраних факторів на внутрішній ринок промислової продукції регіону є досить значним. Так, при зростанні обсягів інвестицій у розвиток промислової продукції регіону на одиницю свого натурального виміру можна очікувати збільшення обсягів внутрішнього ринку на 5,7, збільшення капіталовкладення у основні засоби промислових підприємств на одиницю свого натурального виміру дозволить досягнути зростання внутрішнього ринку промислової продукції регіону на 0,2. Показник інноваційної активності Карпатського регіону має від'ємне значення, який пояснюється тими ж причинами, що і у Чернівецькій, Львівській та Івано-Франківській областях.

Висновки. Дослідження показали, що перспективний розвиток внутрішнього ринку промислової продукції Карпатського регіону є можливим за умов раціонального визначення мети розвитку внутрішнього ринку, стратегічних пріоритетів та інструментів для її досягнення. Кореляційно-регресійний аналіз підтвердив припущення, що найбільший вплив на розвиток внутрішнього ринку промислової продукції мають визначені нами фактори (інвестиції, інноваційна активність промислових підприємств та основні засоби).

Метою проведення кореляційно-регресійного аналізу було визначення основних факторів впливу на розвиток внутрішнього ринку промислової продукції регіону та підвищення його конкурентоспроможності. Для цього основна увага має бути спрямована на визначення умов усунення проблеми децентралізації інфраструктури галузей промислового сектору регіону, захисту внутрішнього ринку регіону від імпорتنих товарів і розвитку інтеграції промисловості регіону в ринкове світове середовище.

Забезпечення цієї мети можна реалізувати через використання непрямих інструментів (податкових, бюджетних, грошово-кредитних, пільгове кредитування, державне страхування) і прямих інструментів (вплив бюджетної та податкової політики на регіональну інвестиційну політику, підтримка програми розвитку промислового виробництва). Основними регулюючими інститутами цих процесів має бути: Міністерство економічного розвитку й торгівлі України, Міністерство фінансів України, Державне агентство та відомства відповідальні за розвиток внутрішнього ринку та промисловості, територіальні департаменти з розвитку промисловості.

Одним з найефективніших механізмів розвитку внутрішнього ринку промислових товарів є поєднання науково-технологічного, інноваційного

та виробничого потенціалу галузей промисловості регіону у транснаціональні корпорації та промислові кластери. Формування та розвиток таких утворень дозволить: створити новий клас виробничих систем; сприятиме залученню інвестицій, впровадженню інновацій та оновленню основних засобів; розвивати високотехнологічні та наукоємні виробництва; використовувати переваги спеціалізації компаній, створюючи значний синергетичний ефект в економіці та в розвитку внутрішнього ринку.

Для розвитку внутрішнього ринку промислової продукції Карпатського регіону, стабілізації та зростання платоспроможного внутрішнього попиту на неї потрібно [9, с. 138]:

- суттєво поліпшити рівень доходів населення за рахунок збільшення заробітних плат і зниження оподаткування особистих доходів, що сприятиме підвищенню попиту на промислову продукцію;

- забезпечити фінансове оздоровлення суб'єктів господарювання за рахунок грошово-кредитної, інвестиційно-інноваційної, банківської політики;

- сприяти стимулюванню залучення ресурсів комерційних регіональних банків у промислове виробництво для задоволення потреб у інвестиціях;

- стимулювати розвиток інфраструктурних об'єктів регіону, які забезпечуватимуть перехід промислових товарів від виробника до споживача.

Для збільшення пропозиції промислових товарів за кількісними та якісними параметрами та забезпечення ними внутрішнього ринку Карпатського регіону необхідно:

- на основі інноваційних проектів модернізувати промислові виробництва;

- дотримуватися законодавчих норм щодо захисту власного виробника та перегляду політики щодо імпорту промислових товарів;

- затвердити обов'язкове впровадження системи стандартизації та сертифікації промислової продукції;

- залучати наукові установи до розробки програм розвитку внутрішнього ринку промислової продукції регіону.

Отже, для перспективного розвитку внутрішнього ринку промислової продукції регіону потрібно сформувати систему забезпечення пропозиції та попиту промислових товарів на внутрішньому ринку, яка б відповідала економічним, технологічним, соціальним пріоритетам розвитку Карпатського регіону та національної економіки загалом.

Список використаної літератури:

1. Попадинець Н.М. Модернізація промисловості як передумова перспективного розвитку внутрішнього ринку України / Н.М. Попадинець // Економіка промисловості. – 2012. – №1-2 (57). – С. 50-58.
2. Промислова політика як чинник післякризового відновлення економіки України : аналітична доповідь / Національний інститут стратегічних досліджень / за ред. к. е. н., с. н. с. Я. А. Жаліла. – Київ : НІСД, 2012. – 41с.

3. Карпатський регіон : актуальні проблеми та перспективи розвитку : [монографія у 8 томах] / НАН України. Інститут регіональних досліджень ; наук. ред. д.е.н., проф. Кравців В. С. – Львів, 2013. – Том 3. Промисловий потенціал // відп. ред. д.е.н. Шульц С.П. – 280 с.
4. Державна служба статистики України: Статистичний збірник “Промисловість України у 2001-2006 роках” / за ред. Л. М. Овденка. – Київ, 2007. – 302 с.
5. Державна служба статистики України: Статистичний збірник “Промисловість України у 2007-2010 роках” / за ред. Л. М. Овденка. – Київ, 2011. – 308 с.
6. Статистичний збірник Регіони України за 2011 рік / Державний комітет статистики України: Відп. за вип. Н. С. Власенко, Частина II. – Київ, 2011. – 783 с.
7. Статистичний збірник Регіони України 2015 рік / Державна служба статистики України: Відп. за вип. І. М. Жук, Частина II. – Київ, 2015. – 681 с.
8. Збаразька Л.О. Внутрішній ринок України: проблеми і стратегія розвитку. / Л.О. Збаразька // Наукові праці ДонНТУ. Серія: економіка. Випуск 68. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ea.donntu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/347/1/>
9. Попадинець Н. М. Внутрішній ринок продукції лісової промисловості України: проблеми та напрями розвитку : монографія / Н.М. Попадинець. – Львів, ІРД НАН України, 2014. – 182 с.

Попадинець Н.Н., Стефинин В.В. Внутренний рынок промышленной продукции карпатского региона: условия и перспективы развития.

В статье исследованы проблемы развития внутреннего рынка промышленной продукции Карпатского региона, которые являются чрезвычайно актуальными, поскольку в течение периода реформирования национальной экономики именно промышленность этого региона понесла значительные потери. Установлено, что Львовская область на протяжении исследуемого периода традиционно остается лидером по объемам внутреннего рынка промышленной продукции в Карпатском регионе, Ивано-Франковская область занимает второе место, а Закарпатская и Черновицкая области – третье и четвертое соответственно. Предложены мероприятия, реализация которых будет способствовать развитию внутреннего рынка промышленности Карпатского региона.

Ключевые слова: внутренний рынок, инвестиции, инновации, Карпатский регион, модернизация, основные средства, промышленный сектор.

Popadynets N.M., Stefinin V.V. Domestic Market FOR Industrial Products in the Carpathian Region: Conditions and Prospects of Development.

The problems of the domestic market for industrial products in the Carpathian region are considered in the article. These problems are of current importance, since the industry of the region has suffered heavy losses during the national economy reformation. According to the carried out research, the Lviv oblast traditionally remains the leader in terms of the domestic market for industrial products in the Carpathian region, the Ivano-Frankivsk oblast takes the second place, and Zakarpattia and Chernivtsi oblasts are the last in the rank. Measures contributing to the development of the domestic market for industry in the Carpathian region are proposed.

Keywords: domestic market, investments, innovations, the Carpathian region, modernization, fixed assets, industrial sector.

Дата надходження до редакції: 16.01.2016

Рецензент: к.е.н., професор Жмайлов В.М.

УДК 665.584.288..066.83

ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ ЯКОСТІ ЗРАЗКІВ ГУБНОЇ ПОМАДИ

Н. П. Лисенко, ст. викладач, Сумський національний аграрний університет

Проблема якості косметики є сучасною і актуальною. В статті приведена оцінка споживних властивостей зразків губних помад, які реалізуються на Сумському центральному ринку. Описані результати експериментальних досліджень з використанням дескрипторно-профільного методу та визначений рівень якості.

Ключові слова: косметичні товари, косметика, губна помада, споживні властивості, показники якості, рівень якості, правила відбору проб, органолептичні методи оцінки якості, дескриптори, профілювання дескрипторів, дескриптно-профільний метод.

Постановка проблеми. Косметика і парфуми складають особливу групу непродовольчих товарів, виконуючи різноманітні функції: вони задовольняють духовні та естетичні потреби люди-

ни, мають лікувально-гігієнічне призначення, впливають на самопочуття, зовнішній вигляд людини. Це товари повсякденного вжитку, без яких важко уявити сучасне і повноцінне життя людей.